

Prvi fotografi – "poklicni" fotoamaterji v Selški dolini v prvi polovici 20. stoletja

Vincencij Demšar

Železniki in s tem Selška dolina je dobila prvega poklicnega, šolanega fotografa šele leta 1953 v t. i. Bogatajevi hiši. To je bil Lojze Šturm, doma iz Podgore v Poljanski dolini. Prej so bili večinoma samouki ali priučeni. Pri tem je treba povedati, da so bili v Selški dolini še nekateri drugi fotografi, ki so fotografirali le zase, za družinske ali prijateljske potrebe. Fotoaparate na filme so imeli npr. Dermotovi v Železnikih, Demšarji na Češnjici in še kdo. Fotografi, ki pa jih želim predstaviti, pa niso samo fotografirali, temveč so tudi sami izdelali fotografije po naročilu.

Po sedanjem vedenju sta bila med prvimi amaterskimi fotografi Jakob Prevc, Lukc s Studena, in Jože Peternelj, Pstinarjev iz Davče. Največ se je amatersko ukvarjal s fotografijo "za trg" France Bešter, poznan bolj kot Kalan iz Selc. Malo je širši javnosti znano še o Jakobu Tavčarju, Podgrivarju iz Rovta, in prav tako o Francu Tolarju, Štancarjevem s Prtovča. Mogoče je še kakšen, ki ga doslej nismo odkrili!

Jakob Prevc, Lukc s Studena¹

Med zgodnjimi amaterskimi fotografi na Selškem je gotovo Jakob Prevc, rojen na Češnjici, ko je odrasel, pa mu je oče dal domačijo pri Lukc na Studenem.² O njem je največ vedel povedati njegov sin in dedič Jože Prevc, rojen leta 1925 na Studenem 9. Fotograf Jakob Prevc je bil rojen leta 1891 in se je začel ukvarjati s fotografijo kot samouk že pred prvo in končal med drugo svetovno vojno, ko so mu partizani pobrali fotoaparate. V pritličju svojega doma na vzhodni strani, kjer je bila nekdanja kamra, je prezidal prostor in uredil fotografski atelje s temnico in koriti za razvijanje in spiranje fotografij. Ves potreben material za fotografiranje: stekla, razvijalec, papir in drugo je kupoval pri fotografu Verovšku v Ljubljani. V ateljeju je imel za dekoracijo poseben zastor, ki mu ga je že pred prvo svetovno vojno porisal France Benedičič, Mežnarjev iz Železnikov. Sin Jože se zelo dobro spominja, kako se je oče pripravil za fotografiranje, saj mu je često pomagal pri delu. Fotoaparat je postavil na tri noge, potem pa je na vrhu pritrdil fotoaparat z mehom. Preden je odprl meh, je vstavil fotografsko ploščo. Po fotografiranju je moral dvigniti kovinsko ploščo, da je zaščitil fotografsko steklo. Ko ga je vzel iz aparata, ga je zavil v črn material. V posebni posodi je imel razvijalsko tekočino, v katero je za nekaj minut potopil že posneto fotografsko ploščo. Ko se je fotografija pokazala čista v tekočini, jo je vzel ven in posušil na posebnem steklu. Potem ko so imeli elektriko, jo je s pomočjo žarnice projiciral na fotografski papir. Kako je delal fotografije, preden je bila na Studenem elektrika, se ne spominja.

Fotografiral je kar precej; v ateljeju in zunaj, če so ga ljudje poklicali. Kasneje je zastor, ki je verjetno isti, kot ga vidimo na Kalanovih ateljejskih fotografijah, iz ateljeja posodil fotografu Kalanu v Selcih. Proti koncu druge svetovne vojne je prišel domačin partizan iz Selške doline in Jakob je moral, čeprav nerad, izročiti svoj fotografski aparat. Po vojni mu ga ni nihče vrnil ali plačal. S tem je bilo konec nje-

Jakob Prevc, fotograf.

govnega fotografiranja. Umrl je prva leta po vojni, verjetno leta 1947.

Žel pa ni ostalo veliko od fotografskega inventarja, niti steklenih plošč, pač pa se je ohranilo nekaj fotografij. Pripovedovalec Jože se spominja, da so posnete plošče ostale na nekem tramu, "glajtu" na podstrešju. Ko je pred 40 leti popravljal hišo, je poleg druge šare kar dva- do trikrat nesel te plošče na voz in jih odpeljal na odpad v Studensko grapo v večjo jamo ob poti. Sam za te plošče ni imel primernega prostora, drugi pa tudi ni noben kazal zanimanja za te stvari.

Fotograf Jakob Prevc je izdeloval tudi žage za drvarje; t. i. zugžage. Tudi za te žage je kupoval pri Verovšku v Ljubljani jeklene plošče, pasove – ramschatelsko jeklo, iz katerega so bile najboljše žage. Pripovedovalec Jože se spominja, kako je pomagal očetu pri "štancanju" zob za žage. Oče je potem zobe še nabrusil. Jakob je delal tudi v Sodarški zadrugi na Češnjici in bil tudi nekaj časa njen načelnik.

Lukcova družina ob Jeralovem kozolcu na Studenem.

Na hrbtni strani piše: "V spomin Vilkotu od Studenskih fantov in deklet 5. IV. 1942."

Jožef Peternelj, Pstinarjev Jošk iz Davče³

Jožef Peternelj, Pstinarjev, iz Davče verjetno spada med najstarejše fotoamaterje, ki so delali po naročilu. Rojen je bil 24. januarja 1872 pri Pstinarji. Bil je med starejšimi domačimi otroci. Še kot otrok je nesrečno padel na hlevu in je težko hodil zaradi ene krajše noge. Po poklicu je bil izučen moški krojač in amaterski fotograf. Kje se je učil tako krojaške obrti kot fotografiranja, še ni znano. Glede slednjega je bil lahko samouk. Bil je poročen. Stanoval je v Jemčevi bajti, pritlični hiši nad sedanjo potjo od Jemca proti Zakovkarju oz. kakih 50 metrov nad sedanjo šolo v Davči. Podatek o lokaciji je toliko bolj pomemben, ker je od te hiše ostalo komaj malo vidnih temeljev, preraščenih z grmovjem. Stavba je pogorela nekega jutra zgodaj pomladi leta 1960.⁴ Fotograf Jošk, kot so ga imenovali, se je odselil okoli leta 1950 k sestri k Podgojzdarji.

Prva šola v Davči je bila v Jemčevi bajti z začetkom leta 1896. Po zgraditvi župnišča je bila od leta 1922 v župnišču,⁵ ki je bilo med drugo svetovno vojno požgano, zato se je šola po vojni nadaljevala na Jemčevi štali, učiteljica Angela Kržišnik pa je stanovala na podstrešju Jemčeve bajte. 25. oktobra 1953 je bila otvoritev nove, sedanje šole v Davči. Z omembo šole želim poudariti, da se je fotograf Peternelj gibal v kulturnem krogu. V isti hiši, v Jemčevi bajti, je stanoval še do okoli leta 1952 izučen krojač Lovrenc Mohorič z družino. Okoli leta 1950/51 se je Jože Peternelj preselil k svoji sestri, poročeni pri Podgojzdarji, Davča 18. Umrl je 25. avgusta 1955 kot vdovec in preužitek v starosti 83 let na obisku pri Pagonu, kamor ga je potem šel iskat Podgojzdar z vozom, saj je tudi v Davči 18 imel stalno bivališče.⁶ Za pogreb so poskrbeli Podgojzdarjevi. Ohranil se je njegov šivalni stroj in škatla fotografij, ki pa so jih Podgojzdarjevi po njegovi smrti nekaj razdelili Davčarjem, ki so jih prepoznali na fotografijah. Nekaj pa jih je kljub temu še ostalo. Domača gospodinja

Fotograf in krojač Jožef Peternelj.

Pavla Bevk, ki se je primožila k Podgojzdarji isti mesec, kot je fotograf umrl, še vedno hrani lepo število Joškovih fotografij. Žal se je ohranila le ena portretna fotografija fotografa Joška v njegovih poznih letih.

Krojača, predvsem pa fotografa Peternelja se spominja še veliko ljudi, zlasti starejši rojaki iz Davče in okoliških krajev.⁷ Najbolj pa še Kovačev iz Davče, Peter Freljih, najbližji sosed, oddaljen le kakih 20 metrov. Kot je zgoraj omenjeno, je po vojni na podstrešju stanovala učiteljica, v pritličju pa dva krojača: na vzhodni strani Mohorič z družino, na zahodni pa fotograf Peternelj. Pogosto je (bila) manjša ravnica pred hišo "fotografski atelje", saj je na zgornji fasadni del hiše zidanega pritličja obesil za ozadje kos blaga. Na več fotografijah je še videti del neometanega zidu ali pa dele desk, ker jih "deka" ali "koc" ni prekril, če je fotografiral večjo skupino ljudi. Praviloma so vse fotografije ljudi, ki so se prišli slikat k njemu domov, nastale pred hišo, kjer je stanoval, le izjemoma je fotografiral v zaprtem prostoru; npr. pokojnika na mrtvaškem odru v domači hiši. Fotografiral je sorazmerno veliko: cerkvene slovesnosti, poroke in ohceti, birme, obiske v Davči, pa tudi druge prireditve. Šel je tudi okoli in marsikakšen umetniški in dokumentarni del Davče se je ohranil po

njegovi zaslugi.⁸ Fotografiral je na plošče in takoj je tu vrsta vprašanj: Kdo mu je prinašal potreben fotografski material, s kakšno tehniko je razvijal, kakšen fotoaparat je imel? Iz ohranjenih fotografij

je razvidno, da je uporabljal boljši in slabši fotografski papir. Kako je delal brez elektrike? Ali se je sploh kje ohranilo kakšno posneto fotografsko steklo ali film?

Davški prvoobhajanci z župnikom Kopitarjem pred drugo svetovno vojno.

Zaloška Marijina družba z župnikom Antonom Hribarjem leta 1920 v Davči.

France Bešter, Kalan iz Selc⁹

O Kalanu iz Selc naj za začetek povemo, da je z njim naredila pogovor Nataša Benedik za prvo številko *Železnih niti* leta 2004.¹⁰ Tu izvemo, da je bil rojen leta 1914 v Selcih pri Kalan. V domačem kraju je končal osnovno šolo. Ob zahtevnem kmečkem delu pa si je še zmeraj vzel čas za vrsto koristnih in kulturnih dejavnosti. Bil je dober mehanik, odličen pevec v zborih, pogost igravec na odru v Krekovem domu, ljubitelj sadjarstva z velikim sadnim vrtom, član selške in kasneje loške pihalne godbe, telovadec in vaditelj selških Orlov. Lahko bi še naštevati! Očitno ga je zelo zanimala tudi tehnika, saj je celo svoj prvi motor sestavil iz različnih delov. Umril je 5. novembra 2006.¹¹ Naš namen pa je, da ga malo pobliže predstavimo kot fotografa.

Kot mladenič si je kupil fotoaparat na filme in po prvem uničenju posnetka kupil priročnik o fotografiji. Imel je tudi aparat na steklene plošče. Veliko posnetih plošč, skoraj tisoč, je še sam izročil Loškemu

muzeju v Škofji Loki. Leta 1967/68 je prenehal s fotografiranjem, ker mu je občina hotela naložiti veliko davka. Sam je povedal: "Slikal sem otroke pri prvem obhajilu, birmi, poroke pa seveda tudi druge zanimive stvari in dogodke. Moji stari aparati so shranjeni za spomin."¹² Žal pa se niso ohranili številni filmi iz časa njegovega fotografiranja. V povojnem času, ko je manjkalo različnega materiala, je filme kot zanj še neuporabljen material, za filmarje pa koristno lepilo dal ljubljanskim filmarjem.¹³ Škoda.

Z dovoljenjem Loškega muzeja v Škofji Loki in ob pomoči kustosinje ge. Ristič sem dvakrat pregledal vse fotografske plošče, ker je z negativov včasih težko prepoznati njihovo vsebino. Seveda sem marsikje prvokrat samo približno ugotavljal, kaj naj bi bilo na posamezni plošči. Samo na nekaj ploščah piše, da je lokacija posnetka v Škofji Loki, in na eni je kot čas posnetka gradnje vojašnice v Škofji Loki navedeno "leto 1926". Sprva niti pomislil nisem na neskladje, da je bil Kalan rojen 1914, med posnetki pa je verjetno najstarejši posnetek gradnje Burdy-

Gradnja vojašnice v Škofji Loki na Osterfeldu v letih 1926–1928.

chove lekarne v Škofji Loki leta 1902 do 1904. Od kod je imel Kalan celo za nekaj let starejše posnetke, kot je bil star sam? Prav posnetki posameznih faz gradnje Burdychove lekarne dajo slutiti, da jih je naredil nekdo blizu ali iz Škofje Loke. Ali je Kalan kupil fotografsko zapuščino enega od loških poklicnih fotografov? Burdychovi so res zbirali raznovrsten material,¹⁴ tudi fotografski, zato je možno, da je Kalan od njih pridobil več posnetkov fotografskih plošč. Vsekakor ostaja odprto vprašanje, od kje več kot sto predvojnih in vojnih posnetkov na ploščah v letih od 1914 do 1918. Posebno zanimivo je bilo odkritje, da je veliko fotografskih posnetkov na ploščah identičnih, enakih, kot so v t. i. Burdychovem albumu, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki. Album je podaril arhivu Evgen Burdych, drugorojenec lekarnarja Ervina Burdycha v Škofji Loki. Tu najdemo večje število družinskih posnetkov Burdychove družine same ali s častniki avstrijske vojske pred prvo svetovno vojno in med njo. Več teh fotografij je bilo že objavljenih v Loških

razgledih¹⁵ in drugod (npr. Železne niti).

Posnete plošče v velikosti 9,5 x 14,5 cm razen nekaj manjših je Loški muzej po pridobitvi dal strokovno očistiti Muzeju novejše zgodovine v Ljubljani. Tako so zelo dobro ohranjene in posnetki čisti.¹⁶ Vsaka plošča je sedaj v posebni zaporedno oštevilčeni papirnati vrečki. Fotograf Šturm v Škofji Loki mi je z dovoljenjem Loškega muzeja iz teh plošč napravil nekaj več kot dvesto fotografij predvojnih društev, raznih tečajev, porušenega centra Železnikov na koncu druge svetovne vojne, družin in skupin fantov ter deklet. Posebej je očitno, da je Kalana zanimala tehnika. Kar več posnetkov je o gradnji mostov, saj je kar nekaj posnetkov o neidentificiranih gradnjah čez vodo, v Škofji Loki pa kar o vseh mostovih. Nekateri objekti so ostali ohranjeni samo na njegovih posnetkih. Verjetno je tako posnetek Puštalskega mostu, ki je bil zgrajen leta 1938 in že čez dobri dve leti uničen od umikajoče se jugoslovanske vojske na veliki četrtak, 10. aprila 1941, edini. Večje je število fotografij Kapucinskega mostu in pogledov na grad nad Škofjo

Gradnja Burdychove lekarne v Škofji Loki v letih 1902–1904.

Loko. Manjše je število fotografij stare jugoslovanske vojske v Selški dolini. Med drugo svetovno vojno je imel kar nekaj težav z Nemci, da so mu dovolili fotografiranje posameznikov in skupin, npr. "stelenge" v Dolenji vasi 1942/43, pa tudi žalostnih prizorov

revolucionarno pobitih Mlinarjevih v isti vasi ter častne straže ob prekopih padlih na raznih krajih na domače pokopališče v Selcih po drugi svetovni vojni. Tudi po vojni je ostal še nekaj let glavni fotograf za celo Selško dolino. Več je fotografij miličnikov v

Miting v porušenih Železnikih leta 1945.

Puštski most, zgrajen leta 1938, je porušila umikajoča se jugoslovanska vojska na veliki četrtek, 10. aprila 1941.

Selcih in Železnikih. Klicala so ga nova podjetja, kot je Niko, razne zadruge in predhodnice Alplesa, da je fotografiral pomembne dogodke. Dokumentarni in lepi so prizori skupinskih fotografij fantov in deklet po posameznih vaseh vse tja do Sorice in Danj. Seve-

da ne manjka panoramskih posnetkov domače vasi in drugih krajev; nekateri so tudi še neugotovljeni.

Bil je "dežurni" fotograf Fantovskega in Dekliškega odseka Selca, ki sta tako kot drugod spadala v Prosvetno zvezo v Ljubljani. Zlasti so ti odseki za-

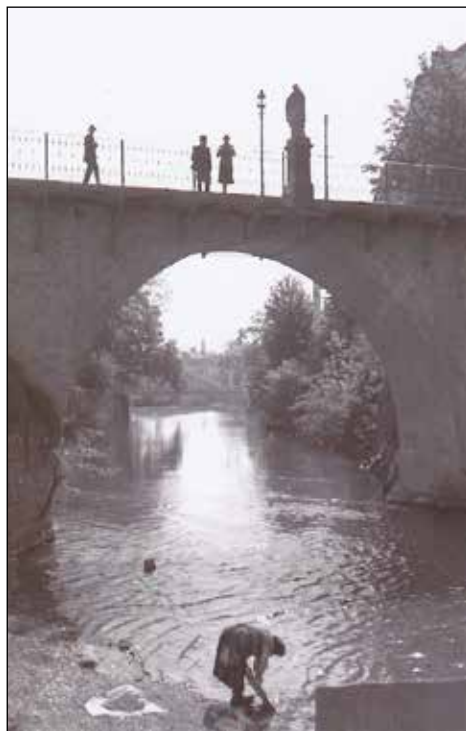
Naborniki ("štelenga") iz občine Selca pred Španovo hišo v Dolenji vasi decembra 1942 ali januarja 1943. Vodil jih je nemški učitelj iz Selc, ki sedi ob "muzikontu" Mihovem Tonetu iz Ojstrega Vrha.

Fotograf Kalan kot telovadni vadiatelj z mladimi orli v Selcih okoli leta 1939.

živeli po Sloveniji po letu 1935. V svojem bistvu so nadaljevali delo Orlov, ki so bili na katoliški osnovi ustanovljeni na začetku 20. stoletja. Odseki so imeli več skupin glede na starost: naraščaj, mladinci in člani. Vsaka skupina je imela svoj kroj. Odseki so imeli vsestransko vzgojo mladih v kulturnem, duhovnem in športnem duhu. Kalan je bil s telovadbo in gledališko sekcijo zelo povezan. Veliko je igral v Krekovem domu in bil vaditelj fantov v Selcih.

Da je bil Kalan odličen fotograf, obstaja še en dokaz. Vrsto njegovih fotografij ima v spodnjem delu fotografije znotraj dveh enakih črk E ligaturo črk MT in številko, kar pomeni založnico razglednic Marijo Tičar iz Ljubljane. Taka je tudi Kalanova perica na Selški Sori pod Kapucinskim mostom s številko 942, ki je objavljena v zbirki fotografij z naslovom Pozdrav iz Gorenjske. Čas nastanka je okoli leta 1930, kot razglednica pa odposlana 26. 9. 1935.¹⁷ Objavljena razglednica nima številke na prednji strani, pa tudi v tem je razlika, da na razglednici piše z velikimi tiskanimi črkami ŠKOFJA LOKA, na originalnem negativu pa z malimi tiskanimi črkami Ob Sori.

Perica na Sori pod Kapucinskim mostom pred letom 1935.

Dekleta in fantje iz Spodnjih Danj za Markljcam leta 1946.

Mladina iz Potoka, Osojnika in Davče v Potoku leta 1946.

Fotograf Šturm je ob izdelavi fotografij iz steklenih plošč ugotavljal, da so posnetki strokovno zelo kakovostni, dobro ohranjeni in lepi ter da se ponekod pozna svojevrstno, a uspešno "retuširanje" posnetkov. Očitno je znal iskati kakovostne in ustrezne osvetlitve fotografskih objektov.

Franc Bešter je s svojim fotografskim delom ohranil za Selško dolino in Škofjo Loko neprecenljivo dokumentacijo – fotografije za prvo polovico 20. stoletja. Njena vrednost je dodatno še v tem, da ga je zanimalo toliko stvari in ljudi, ki jih je imel rad. Kalana bi lahko v okviru priznanj fotografskih združenj posthumno razglasili za mojstra fotografije, občina Železniki pa bi ga lahko razglasila za največjega dokumentalista (kot zbiralca in avtorja) Selške doline 20. stoletja.

Jakob Tavčar, Podgrivar iz Rovta (Starman iz Luše)

Jakob Tavčar, Podgrivar, iz Rovta v Selški dolini je za zdaj premalo raziskan, da bi lahko kaj več povedali. Slutimo lahko, da je bil pomemben foto-

graf in da se bo o njem še marsikaj dalo ugotoviti. Znano je, da se je s fotografijo ukvarjal že pred drugo svetovno vojno in med njo, saj je za marsikoga naredil fotografijo za razne izkaznice, na prošnjo pa je šel fotografirat tudi na dom. Tudi on je v pripravi na pritisk sprožilca obljubljal, da bo iz fotoaparata priletel ptiček, in naročal, naj gledajo njega, ko bo ptička spustil izpod zagrjnene glave.¹⁸ Imel je fotoaparat na stojalo oz. meh. Vprašanje je, koliko je sploh ostalo njegove fotografske opreme. Nekateri domačini se še sedaj spominjajo, da je bil dober fotograf. Njegovo delo je tu samo nakazano. Za oris njegovega fotografskega dela se bo treba še potruditi. Njegovo delo je med zadnjo svetovno vojno zagotovo potrebovalo kakšno dovoljenje ali vsaj tihi pristanek obeh nasprotnikov. Fotografije otrok in mladine, ki so prihajali k verouku ali le na spraševanje verskega znanja za birmo k župniku Švelcu k Sv. Lenartu, so njegove. Marija Demšar, poročena Okorn, se spominja, da so po spraševanju v cerkvi pri Sv. Lenartu odšli vsi otroci na dom k Podgrivarju, kjer jih je fotograf lepo razvrstil za fotografijo.¹⁹ Takih spominov je še več, le zbrati oz. dokumentirati jih je treba.

Franc Tolar, Štancarjev s Prtovča

France Tolar, Štancarjev s Prtovča, je fotografsko pokrival področje Prtovča, Podlonka in včasih še malo širše že pred drugo svetovno vojno in kasneje. Rojen je bil leta 1914, umrl pa v Železnikih leta 1973. Kot njegovi fotografski sovrstniki je imel kamero na meh. V domačem kraju na Prtovču je bil poznan kot mojster za veliko stvari; česarkoli se je lotil, je dobro izpeljal. Tudi Tolarja širša javnost premalo pozna. Za zdaj je samo evidentiran.

Namesto zaključka

Prepričan sem, da bo raziskovanje zadnjih dveh fotografov prineslo zanimiva odkritja. Predvsem je zanimivo raziskovati naravne talente, ki so jih taki posamezniki tudi razvijali. Prav pa je tudi, da smo jim hvaležni za tako velik doprinos k sedanjemu poznavanju njihove dobe. Fotografija res pove

več kot tisoč besed, kaj šele tisoč fotografij!

Posebej pa sem hvaležen vsem, ki so mi letošnjo zimo in pomlad pomagali pri zbiranju fotografij, posebej še pri ugotavljanju, kdo je kdo. To so dediči oz. svojci nekdanjih fotografov, ki so mi zaupali več fotografij: Cvetka Bešter iz Selca 89 za Kalana; pokojni Jože Prevc s Studena 16 za svojega očeta Jakoba in Pavla Bevk iz Davče 18 za Jožeta Peternelja. Dokumentiranja pa so se zlasti za Kalana dopolnjevala s pomočjo zakoncev Šifrar iz Selca 113; Milana Potočnika, Lenca, iz Dolenje vasi (rojen leta 1926); Jakoba Rovtarja, Selca 103, (rojen leta 1925) in 90-letne Marice Tušek, Selca 81. Rudi Tavčar iz Spodnjih Danj je na Kalanovih fotografijah prepoznal vse iz podratitovškega konca. Lenca ni prepoznal samo svojih sopotnikov medvojnega nabora, temveč je poznal tudi njihove nadaljnje poti. Jakob Rovtar je na skupinski fotografiji leta 1939 poimenoval skoraj vseh 96 orlov in orlic iz Selca in okolice. Osnovo in izhodišče za večino prispevka je dala Kalanova, Cvetka Bešter, Selca 89. Vsem en velik boglonaj!

Opombe:

- ¹ Prve tri fotografije v tem prispevku so kopije originalov, ki jih mi je posodil v preslikavo pokojni Jože Prevc, sin fotografa Jakoba, 11. januarja 2013.
- ² Pripoved Jožeta Prevca, rojenega leta 1925, Studeno 9; 11. in 28. januarja 2013, umrl 3. 5. 2013. Kako s čistim in dobrim spominom je govoril o svojem očetu fotografu Jakobu Prevcu!
- ³ Fotografiji osebe Jožefa Peternelja in Davški prvoobhajanci z župnikom Kopitarjem pred drugo svetovno vojno sta kopiji fotografij, ki mi jih je 3. maja 2013 posodila v preslikavo Pavla Bevk, Davča 18. Fotografija Marijina družba v Davči leta 1920 je last avtorja tega prispevka.
- ⁴ Lojze Jelenc, Davča 38, 5. 4. 2013.
- ⁵ Šmid, Olga: Šolstvo v Selški dolini nekoč in danes, Selška dolina v preteklosti in sedanjosti. Železniki, 1973, str. 330–347.
- ⁶ Matične podatke o Jožefu Peternelju mi je posredovala Matična služba na Upravni enoti Škofja Loka, april 2013.
- ⁷ Anton Rant, rojen leta 1933 v Potoku, sedaj Zali Log, se Peternelja dobro spominja, ko je prišel kmalu po drugi svetovni vojni fotografirat Kocjanove v Potoku, najprej starša, nato otroke in nazadnje vse skupaj.
- ⁸ Nekaj zelo lepih posnetkov o Davči, zlasti okoli cerkve in šole, ima Peter Freljih, Škofja Loka, Partizanska c. 42.
- ⁹ Vse fotografije v prispevku o Kalanu so s steklenih plošč, ki jih je Kalan podaril Loškemu muzeju.
- ¹⁰ Benedik Nataša: Franc Bešter, Kalanov ata – 90-letnik, Zbornik Selške doline, Železne niti, Železniki, 2004, št. 1, str. 149–156.
- ¹¹ Podatke posredovala matična služba Upravne enote Škofja Loka.
- ¹² Benedik Nataša: Franc Bešter, Kalanov ata – 90-letnik, Zbornik Selške doline, Železne niti, Železniki, 2004, št. 1, str. 152.
- ¹³ Tako je povedal g. Podnarju ob izročitvi fotografskih steklenih plošč.
- ¹⁴ Planina, France: V spomin Otona Burdycha, Loški razgledi 1957, št. 4, str. 157–158.
- ¹⁵ Budna, Nataša, Prva svetovna vojna iz župnijskih kronik, Loški razgledi 42, 1995; 43, 1996; 44, 1997.
- ¹⁶ Plošče je pred nekaj leti prevzel tedanji direktor Loškega muzeja Franc Podnar. V Loškem muzeju so jih po pridobitvi približno grupirali glede na temo, npr. miličniki, godba na pihala, igre, poroke, društva, Škofja Loka itd. Te podatke mi je ljubeznivo posredoval g. Franc Podnar 16. 10. in 12. 11. 2013.
- ¹⁷ Pozdrav iz Gorenjske: zbirka starih razglednic (več avtorjev), urednica Marjana Žibert. Kranj: Gorenjski muzej, 2010, str. 65.
- ¹⁸ Marija Gartner, rojena leta 1934 na Jarčjem Brdu, sedaj Sv. Lenart 15, povedala 16. 5. 2013.
- ¹⁹ Marija Demšar iz Osojnika, sedaj poročena Okorn v Podroštu, rojena leta 1929, povedala 18. 5. 2013.
- ²⁰ Vsem imenovanim in neimenovanim sogovornikom in posojevalcem bogatega fotografskega gradiva se še enkrat zahvalujem za zaupanje in pomoč pri pisanju tega prispevka.

